

Noves teories sobre la nacionalitat del navegant

Colom, el descobridor descobert

Cristòfol Colom fou, en realitat, Joan Colom, nascut a Mallorca, segons l'investigador Jaume E. Amengual, que ha publicat recentment el seu estudi sobre la vertadera identitat del descobridor d'Amèrica.

El dia de Reis de l'any 1960, la mare de Rafel Bauzà i Socias (Montuïri, 1924), Joana Aina Socias i Gomila, a les portes de la mort confessà al seu fill el secret que durant segles la família havia atresorat, passant-lo per tradició oral de generació en generació: "Fill meu, vull contar-te una cosa abans de morir. Has de saber que nosaltres som descendents de Joan Colom, descobridor del Nou Món, i de Joanot Colom—cap de les Germanies—. No t'ho havia dit abans perquè aquest fet ens ha portat moltes complicacions a la nostra família".

Aquesta sensacional revelació no tendria cap altra importància, més enllà d'una anècdota familiar com tantes altres, si no fos perquè l'historiador Jaume E. Amengual entrà en contacte amb Rafel Bauzà, i a partir de la tradició oral, ha anat confeccionant tot un estudi, documentat, que demostra que, efectivament, l'oficial "Cristóbal Colón" no era sinó un tal Joan Colom, natural de Felanitx (Mallorca), perseguit per la justícia, per la Inquisició, navegant i descobridor—si bé ell sabia perfectament on anava— del Nou Món, el continent americà.

EL DOCUMENT DE LA VERITAT

Jaume E. Amengual, després de parlar en nombroses ocasions amb el suposat descendent de Colom, inicià les seves investigacions "per veure si documentalment es podria provar el que la tradició oral deia. Cal tenir en compte que la mare de Rafel Bauzà era una dona sense estudis, que no sabia llegir ni escriure i que, per tant, tota aquella història que contà al seu fill era coneguda exclusivament per tradició familiar. El resultat és que aquesta tradició concorda absolutament amb la història del descobridor i, a la vegada, aquesta tradició és totalment certa, ja que hem trobat documents inèdits que ho corroboren. La conclusió és que la tradició

és certa i que Colom, el descobridor, va nàixer a Felanitx."

Segons Amengual, el document que afirma taxativament l'origen de Colom és el "document Borromei". Es tracta d'un document italià que apareix a Milà a finals dels anys vint. El trobà un bibliòfil milanès a dins un llibre. Atès que en aquells anys Itàlia estava sota la dictadura de Mussolini i la publicació d'aquest document era impossible—ja que negava l'origen italià del descobridor—, aquell bibliòfil l'envià a la Universitat de Barcelona per si els interessava comprar-lo. L'arxiver i bibliotecari de la UB, Rubio Borràs, l'examinà conjuntament amb altra gent, com Ferran Soldevila i d'altres historiadors, que en comprovaren l'autenticitat. Rubio Borràs escriví un article en el diari *Abc* el 21 d'agost de 1931 on parla de l'autenticitat del document que, a la fi, la UB no comprà i retornà a Itàlia, on es va perdre. El que sí que quedà a Barcelona és una còpia fotografiada que ha servit a Amengual per a les seves indagacions. El document és la confessió del comte de Milà, Giovan di Borromei, sobre la vertadera identitat del descobridor, que no s'ha de confondre amb un tal Christophoro Colombo: "Io Giovan di Borromei essendomi tolto manifestar la verita segretamente conosciuta per meso del Signore Pier di Anghiera tesoriero dei Re Catholici di Spagna; et sicome debo cosi ne voglio tener perpetua memoria con confidar alla historia esser Colonus Christophorens della Maiorca et non della Liguria. IL dicto Pier di Anghiera istimò che fusse mascusa l'astutia usata da Giovan Colon perche cagion di politica et religiose lo havean consigliato di fingnersi Christophorens C. per dimandar li ajuti delle navi ai Re di Spagna. Et dirò anchora esser Colom uguale a Colombo perche havendo discoperto che vive in Zenova un quidam Christophoro Colombo lanajolo figlio di Domenico et Susanna Fontanarossa non s'habi a confundere col navigatore dell'Indie Occiden-

tali. - Di Bergamo, a: D. 1494."

Amengual es posà en contacte amb la doctora Lucia bertolini, de la Universitat de Florència, especialista en dialectologia italiana i en textos dels segles XV i XVI, que examinà el document i coincideix amb l'estudi de Borràs. "En síntesi—diu Amengual— es tracta probablement d'una còpia feta a mitjan segle XVI, transcrita sobre un original redactat en la data indicada (1494) per un autor llombard. No queda més remei que concloure que la còpia és autèntica, i també l'original ho era.

CRONOLOGIA D'UNA HISTÒRIA AMAGADA

Seguint les tesis de Jaume E. Amengual, fetes a partir de la documentació obtinguda per ell, la història de la vertadera identitat del descobridor del continent americà seria la següent:

1392: Un jueu de Montuïri de nom Jacob Ben Maimó es converteix al cristianisme i passa a ser Pere Veny. Un gendre seu serà pare de Joana Veny, futura dona de Colom. Aquest Jacob Ben Maimó descendia d'una antiga família de Montuïri que mantenia la tradició dels estudis nàutics i que segles abans havia estat la dirigent d'un estat balear, la capital del qual era Montuïri, que es caracteritzà sobretot pel seus coneixements de navegació. A Montuïri existí l'escola de Gonia, una escola de cartografia.

1436: Naix Joan Colom a Felanitx, fill de Joan Colom, natural de Biniaraix (Sòller).

Sent Joan Colom encara un nin és portat a Montuïri a estudiar, entre altres disciplines, navegació.

Un document de l'any 1452 prova l'existència d'un Joan Colom (el pare o el fill molt jove) que compra un tros de terra a Montuïri. Cal fer esment que el llinatge Colom és inexistent en la història de Montuïri, d'aquí la importància de constatar per aquests anys un Colom a Montuïri,